

שבות

הרב ארי דוד קאהן

1. ישעיהו פרק נח, יג-יד

(יג) אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר: (יד) אז תתענג על ה' והרפכתך על במותי במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דבר: ס

2. רמב"ן ויקרא פרק כג

(כד) יהיה לכם שבתון - שיהיה יום שביטה לנוח בו. ואמרו רבותינו (שבת כד ב) שבתון עשה הוא. והנה העושה מלאכה ב"ט עובר בלאו ועשה, והשבת בו מקיים עשה. ועל דעתם, המועדות כולם הוקשו זה לזה, כי לא נאמר שבתון בחג המצות ולא בעצרת. ובמכילתא (בא ט) ראיתי בפרשת החדש, ושמרתם את היום הזה (שמות יב יז) למה נאמר, והלא כבר נאמר כל מלאכה לא יעשה בהם (שם פסוק טז), אין לי אלא דברים שהן משום מלאכה, דברים שהן משום שבות מנין, תלמוד לומר ושמרתם את היום הזה להביא דברים שהן משום שבות. יכול אף חולו של מועד יהא אסור משום שבות, והדין נותן, תלמוד לומר ביום הראשון שבתון (להלן כט לט). והנה ידרשו "שבתון" לשבות בו לגמרי אפילו מדברים שאינן מאבות מלאכות ותולדותיהן:

אבל לא נתברר לי זה, שאם תאמר שהוא אסמכתא מה טעם שיאמרו בלשון הזה, כי "שבות" בלשונם נאמר לעולם על של דבריהם, והאיך יתכן לומר דברים שהן אסורין משום שבות של דבריהם מנין שיהו אסורין מן הכתוב, ודרך האסמכתות לשנות שהם מן התורה לא שיאמרו דבר זה שהוא מדברי סופרים מנין מן התורה, אבל היה לו לומר דברים שאינן מלאכה מנין תלמוד לומר שבתון. ונראה לי שהמדרש הזה לומר שנצטוינו מן התורה להיות לנו מנוחה ב"ט אפילו מדברים שאינן מלאכה, לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול הפירות והמתנות ולמלא החביות יין, ולפנות הכלים וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום, ואם היתה עיר מוקפת חומה ודלתות נעולות בלילה יהיו עומסים על החמורים ואף יין וענבים ותאנים וכל משא יביאו ב"ט ויהיה השוק מלא לכל מקח וממכר, ותהיה החנות פתוחה והחנוני מקיף והשלחנים על שלחנם והזהובים לפניהם, ויהיו הפועלים משכימין למלאכתן ומשכירין עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן, והותרו הימים הטובים האלו ואפילו השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה, לכך אמרה תורה "שבתון" שיהיה יום שביטה ומנוחה לא יום טורח. וזהו פירוש טוב ויפה:

ואחרי כן ראיתי במכילתא אחריתי דרבי שמעון בן יוחאי (יב טז) ששנו בה לשון אחר, אין לי אלא מלאכה שחייבין על מינה חטאת, מלאכה שאין חייבין על מינה חטאת מנין, שאין עולין באילן ולא רוכבים על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקים ולא מטפחין, תלמוד לומר כל מלאכה. אין לי אלא ברשות, במצוה מנין, שאין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות, תלמוד לומר שבתון, שבות. וכענין זה היא שנויה בת"כ (אחרי פרק ז ט) ביום הכפורים. ואף על פי שאלו הברייתות חלוקות בלשונן ובמדרשיהן, שמא לדבר אחד נתכוונו, להביא אסמכתא לשבות דרבנן. ומכל מקום בין שיהיה פירוש הברייתא הראשונה כמו שאמרנו, או שהן כולן אסמכתות, אבל פירוש "שבתון" כך הוא שתהיה לנו מנוחה מן הטורח והעמל כמו שביארנו, והוא ענין הגון וטוב מאד:

והנה הוזהרו על המלאכות בשבת בלאו ועונש כרת ומיתה והטרחים והעמל בעשה הזה, וב"ט המלאכה בלאו והטורח בעשה. וממנו אמר הנביא (ישעיה נח יג) מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר. וכן שבת שבתון יהיה לארץ (להלן כה ד), שבת של מנוחה, שלא יחרוש ולא יעבוד אותה כלל. וזהו מה שדרשו שאין בחולו של מועד משום שבות. וזה מן

התורה, שאלו מדבריהם כל דבר שאינו עושה אינו אומר לגוי ועושה (מו"ק יב א), שאפילו בשבות דאמירה החמירו בה:

3. שו"ת חתם סופר חלק ה - השמטות סימן קצה

נדרשתי לאשר שאלוני אלופי יהודא נגידי אצילי בני ישראל דק"ק ווערדיין שאלות אלו, א' להודיע עונש המחלל שבת, ב' אם הפותח חנותו בשבת ומוכר ולוקח אם הוא בכלל מחללי שבת או אם יש לחלק בין פותח חנות כלו או רק מקצתו, ג' המשתתף עם הנכרי מה דינו בשבת, ד' אם נמצא בקהלתנו ק"ק פ"ב אנשים המקילים כיוצא בזה: תשובה

א' עונש המחלל שבת אין בידנו לדון דיני נפשות כ"א לכופו על יד השרי לקיים דת ישראל ואם לא ישמעו וא"א לכופו הרי הוא מובדל מקהל ישראל ונידן כיוצא מן הדת ואיננו לא ישראל ולא נוצרי ולא תוגר וע"כ אסור לשום ישראל לאכול בביתו ושחיטתו אסורה לנו כמבואר לנו ש"ע יו"ד סי' ב' סעי' ה' ואין מקבלין ממנו עדות ואין מוסרי' לו שבועה כללא דמלתא כאלו נמחה שמו מישראל עד שישוב אל ה' וירחמהו:

ב' אי נושא ונותן בחנותו בכלל מחלל שבת ויו"ט הוא הרי הוא ככל מחללי שבת באיסורי' הכתובי' בקרא כמ"ש הרמב"ן פ' אמור בפסוק שבתון זכרון תרועה ע"ש וז"ל הרמב"ן שנצטוינו מן התורה להיות לנו מנוחה ביום טוב אפי' מדברי' שאינן מלאכה לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול הפירות והמתנות ולמלא החביות יין ולפנות הכלים וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום ואם היתה עיר מוקפת חומה ודלתות נעולות בלילה יהיו עומסים על החמורים ואף יין וענבים ותאנים וכל משא יביאו ביו"ט ויהי השוק מלא לכל מקח וממכר ויהי החנות פתוח והחנוני מקיף והשולחנים על שולחנים והזהובים לפנייהם ויהי הפועלי' משכימי' למלאכתן ומשכירים עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן והותרו הימים הטובים האלו ואפי' השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה לכך אמרה תורה שבתון שיהי' יום שביתה ומנוחה ולא יום טורח מלאכה וכן מורה לשון רמב"ם פרק כ"א מהלכו' שבת ע"ש:

והוא מקרא מפורש בנחמי' קפיטל י"ג [ועמ"ש חיי רשב"א פ"ק דיבמו' בשם מורי רבינו יונה דבלאו דמחמר לית ב' עשה דשבות אלא במלאכה דאית ב' חיוב מיתה ע"ש אין זה סתירה לדרמב"ן דרמב"ן מיירי ממלאכת של טורח ואותן אין בהם אלא עשה ואמנם אותן שהי' במקדש ואינן של טורח וחייבים עליהם סקילה אותן ישנם גם כן בכלל עשה דשבות ומהנך ממעט רבינו יונה מחמר אבל אם יש בו טורח ומניעת מנוחה פשיטא כדברי רמב"ן] בימים ההם ראיתי ביהודה וגו' והצירים ישבו בה מביאים דג וכל מכר ומוכרים לבני יהודה וירושלים ואריבה את חורי יהודה ואומרה להם מה הדבר הרע הזה אשר אתם עושים ומחללים את יום השבת הלא כה עשו אבותיכם ויבא אלוקינו עלינו את כל הרעה הזאת ואתם מוסיפים חרון על ישראל לחלל את השבת ויהי כאשר צללו שערי ירושלים לפני השבת ואומרה ויסגרו הדלתות וגו' וילינו הרוכלים ומוכרי כל ממכר מחוץ לירושלים פעם ושתים ואעידה בס ואומרה אליהם מדוע אתם לנים נגד החומה אם תשנו יד אשלח בכם מן העת ההוא לא באו בשבת ואומרה ללוי' אשר יהי' מטהרים ובאים ושומרים השערים לקדש את יום השבת גם זאת זכרה לי אלקי וחוסה עלי כרוב חסדיך ע"כ דברי נחמי' הרי קמן דיושב בחנות ומוכר ולוקח הוא מחלל שבת במה שכי' בפירוש האמנם נמצא בדברי חכמי התלמוד מקח וממכר בשבת אסור מדרבנן ועיי' תי"ט משנה וי"ו פ"ג דביצה והיינו באקראי ליקח דבר מחבירו דבר מאכל או שום דבר בארעי ואקראי זה אינו בכלל דברי נחמי' הנ"ל ואסרוהו התלמודים אבל הקובע מו"מ ופותח חנותו בשבת ושוכר ומשכיר הרי הוא מחלל שבת בפרהסי' ומכ"ש אם כותב בפנקסו ומוחק כדרך הסוחרי' בחנותם חייב בכל מיני כתב ורושם ובכל לשון וז"ל רמב"ם פ"א משבת הל' יו"ד והכותב בכל כתב ובכל לשון חייב אפי' משני סמניות עכ"ל וכן הוסכם במג"א סי' ש"מ סק"ט וכן כשמחתך הסחורה כמדתה חייב משום מחתך וז"ל רמב"ם פ"א משבת הל' ז' המחתך מן העור וכו' והוא שיתכוון למדת ארכו ומדת

רחבו וכו' וכן כל חתיכה שיחתוך חרש עץ מן העצים או חרש מתכות מן המתכות חייב משום מחתך עכ"ל ובזמן שהי' לנו שופטים ומלכות הי' סוקלים על אלו וכיוצא בהם ובענין איסורי מלאכה אין חילוק בין שבת ליי"ט אלא ביי"ט עונשו קיל אבל מה שאסור בזה אסור בזה כדתנן במתני' במגילה ז' ע"ב אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד וכל מה שאסור מן התורה ביי"ט ראשון אסור בח"ל ביום השני מדרבנן וכן הוא בש"ע א"ח סי' תצ"ו חוץ ממה שמבואר שם :

היוצא לנו מכל הנ"ל שאסור לשום מי אשר בשם ישראל יכונה לפתוח חנותו או לסחור במרכולתו ומסחרתו או לטעון ולפרוק מעגלה שלו בשבת ויי"ט ואם לא שמע וא"א לכופו ע"י שרי המדינה הרי הוא מופרש ומובדל מעדת ישראל ואין לו דת כלל ופסול לעדות ולשבועה ולכל דבר ושחיתתו אסורה וכל מאכליו ומשקיו בחזקת איסור כי אבד נאמנות שלו ואין חילוק בין פותח חנותו מקצתו או כלו או חלונותיו וכדומה :

4. רמב"ם הלכות שבת פרק כא הלכה א

נאמר בתורה + שמות כ"ג+ תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן, ודברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות, מהן דברים אסורים מפני שהן דומים למלאכות ומהן דברים אסורים גזרה שמא יבוא מהן איסור סקילה, ואלו הן.

שו"ת פסקי עוזיאל בשאלות הזמן סימן יג

...ולכן נראה שגם החת"ס לא אסר אלא להולך כל יום השבת או רובו או אפילו בהולך למרחקים כאלה שאין אדם הולך בהם אלא לעניני מסחרו או שמתקרב אל התחום כדי להיות במקום מסחרו במוצאי שבת, ובכגון זה ודאי אסור דאין זה מנוחה אלא יגיעה של נדנד וטלטול לשם מסחר ואסור משום שבתון שצותה התורה לנוח גם מפעולות שאין בהם מלאכה ומשום אם תשיב משבת רגליך, ...

מסקנא דדינא: אי אסור לנסוע בקרוונת חמשליות או מכוונת קיטוריות שהן של יהודים אפילו אם הנהגים הם לא יהודים. בי אסור לנסוע בקרוונת אלה אפילו אם הם של לא יהודים ומתנהגות על ידי לא יהודים אם הן הולכות ושבות במקום שיש בו ישוב יהודי, שודאי הוא שהלא - יהודי מכוין בנסיעתו זאת להנוסעים היהודים. אבל במקום שכל התושבים הם לא - יהודים מותר ליהודי לנסוע בקרוונת של לא - יהודים ושמתנהגות על ידם בתוך העיר בתנאי שלא יצטרכו לשלם דמי כרטיס נסיעה בשבת ויום טוב. ואף זאת אינו אלא לשם הילוך של מצוה, כגון ללכת לבית הכנסת וכדומה, אבל לא לשם טיול, ומכל שכן לשם צורך מסחרי. (שם או"ח סימן ט).

5. שו"ת היכל יצחק אורח חיים סימן ל בישול ע"י נכרי בשבת.

שאלה: אם יש למצוא היתר בבישול על ידי נכרים בשבת, כדי למנוע מחלול שבת דאורייתא, הנעשה ע"י יהודים, וכדי שיוכלו גם שומרי שבת ליהנות מבישול זה. תשובה: לכבוד הרב הגאון ר"ד אליעזרוב רב למחנה עצורים.

... אין להתיר איסור דרבנן בקביעות, כדי שימנע מאיסור דאורייתא

(ט) ולבי רחש דבר חדש: מה שמלאכה על ידי גוים הוא רק דרבנן, זהו רק באקראי ובאיזה פעולה יחידה, אבל שיהא אדם עושה על ידי גוי את מלאכתו הקבועה והרגילה, אפשר שזהו איסור מדאורייתא, וכמו שכותב הרמב"ן לענין מקח וממכר, שאדם המחזיק חנותו פתוח בשבת כבחול, עובד על מצות עשה של שבת, [רמב"ן עה"ת פ' אמור עה"כ שבתון זכרון תרועה], ואף זה כך, שעושה את השבת חול, כשבת החרושת שלו עובד כבחול, אפילו על ידי גויסב (יא) נחזור לנידו"ד. הנה כ"ת מניח שהר"ן ז"ל הולך בשיטה מיוחדת, והיינו שלדידי האיסור כאן לא עצמאי, אלא גזירה שמא ירגילנו לעכו"ם [זו"ל הר"ן שם, במלאכת נכרי איכא למיגזר שמא ירגילנו בכך לשבת אחרת והכי איתא בתוספתא פי"ד פיס' י"א, ע"כ], ונמצא לפי"ז דאינו אסור אלא לו, אבל לא לישראל אחר, שלא לצורכו עשה. בנוגע לכיוון דעתם של הגאונים שבדור שלפנינו, די לראות כמה נתחבטו על מה שנהגו העם להביא מאכל בשבת בעת הצורך ע"י גוי. ועיין

בשו"ת שערי ציון מהגאון מביעלסק ח"א וח"ב, יסוד להיתר בשם הגאון ר' יוסף דוב הלוי, ופלפלו בהרבה שיטות הראשונים ברשות הרבים בזמן הזה, ומרשות היחיד לרשות היחיד דרך רשות הרבים, ולא רמזו אף לסניף להיתר משום עונג שבת, ואנן מה נעני אבתרייהו לענין בישול ממש.

6. שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן ל

תשובה לחכם אחד א' רכיבה על אופניים בשבת. (א) מה ששאלני על אודות רכיבה על אופניים בשבת. הנה אמנם בשו"ת רב פעלים ח"א חאו"ח סי' כ"ה כותב צדדים להתיר זה בהיות שמהלך מאליו על ידי אדם היושב בו ודוחה את הגלגלים ברגליו ע"ש ובההשמטות שבראש הספר.

אבל לפענ"ד יש מקום לדון ולדחות כל דבריו שם בזה. ואת דעתי על כך כבר חויתי בספרי שו"ת ציץ אליעזר ח"א סי' כ"א אות כ"ז מדי דיני שם על אודות נסיעה ברכבת המתנהגת ע"י עכו"ם, וזאת הלכה העלתי דנראה פשוט שאסור לנסוע בשבת או יום טוב על אופנים אפי' בתוך התחום מג' טעמים (א) גזירה שמא יצא חוץ לתחום (ב) משום עובדין דחול ושבות דאורייתא בזה דאינו שובת וגופו נע ונד, והבאתי סמוכין לזה מדברי הרמב"ן עה"ת ושו"ת חתם סופר ח"ו סי' צ"ז. (ג) יש בזה גם הגזירה של שמא יתקן מנא שבהרבה פעמים מתפוצץ הגומי מסביב לגלגל או מתרוקן האויר ויבוא לתקן אותו או למלאות אויר בגומי וכדומה.

7. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן ס

מלאכה הנעשית בשבת ע"י שעון שבת בעה"י כי טבת תשל"ז. מע"כ נכדי אהובי וחביבי מוהר"ר מרדכי טענדלער שליט"א.

הנה בדבר שע"י חשמל (ענין העלעקטרי) אפשר ע"י מורה שעות הנעשה לכך שיעמידנו בע"ש = בערב שבת = באופן שיתחיל לבשל למחר ביום השבת כשעה לפני זמן האכילה, אשר אחיד נכדי היקר אהרן ברוך שליט"א שואל, הנה לענ"ד פשוט שאסור להתיר זה דהרי ע"י מורה שעות כזה יכולים לעשות כל המלאכות בשבת ובכל בתי החרושת (פעקטעריס) ואין לך זלזול גדול לשבת מזה, וברור שאם היה זה בזמן התנאים והאמוראים היו אוסרין זה, כמו שאסרו אמירה לעכו"ם מטעם זה, וגם אולי הוא ממילא בכלל איסור זה דאסרו אמירה לעכו"ם, דאסרו כל מלאכה הנעשית בשביל ישראל מצד אמירת ישראל וכ"ש מצד מעשה ישראל.

... אבל יש טעם גדול לאסור מטעם אחר דהא זילותא דשבת ואף זילותא דיו"ט הא אסרו בכמה דברים וכיון שברור שאיכא זילותא דשבת הוא בכלל איסור זה ממילא אף שלא אסרו זה ביחוד דכל ענין זילותא הוא האיסור. וגם פשוט לע"ד דעושה דבר שהוא זילותא לשבת הוא עובר בידים על חיוב הכבוד שמשמע שהוא ג"כ חיוב התורה שנתפרשו ע"י הנביאים שכתב הרמב"ם ריש פרק שלשים מהלכות שבת ד' דברים נאמרו בשבת שנים מה"ת = מן התורה = ושנים מדברי סופרים והן מפורשין ע"י הנביאים שלא כתב שתיקנו הנביאים משמע שהוא מדאורייתא ולשון מדברי סופרים הוא כדרך הרמב"ם שקרי לכל דבר שלא מפורש בתורה דברי סופרים אף שהוא מדאורייתא ... אבל גם בלא צורך הוא עובר במעשה על חיוב כבוד השבת, וזה שהוא זילותא הוא דבר שמוכן לכל, שלכן מסתבר לע"ד שאסור להעמיד בע"ש ע"י מורה שעות שיעשה העלעקטרי למחר מלאכה.

אבל עכ"פ מה שכבר נהגו להעמיד ע"י מורה שעות לכבות הנרות דעלעקטרי שהודלקו וגם שיחזרו להדלק אח"כ בסוף היום, אין לאסור מאחר דלכבוי הנרות של המנורות הגדולות שנקראו בלע"ז לאמפן שהיו דאש ממש נהגו בכל המקומות לכבותם ע"י עכו"ם והיו גם מקומות שהיו נוהגין לחזור ולהדליקם בביהמ"ד לתפלת נעילה ביו"כ ונמשך מזה באיזה מקומות שגם בשבת לעת ערב הדליקו ע"י נכרי לאמירת המזמורים אף שכבר צוחו הרבה עיין בנוב"ק חאו"ח סימן ל"ג אבל נתן טעם להמתירן, והרמ"א

או"ח/ בסימן רע"ו סעי' ב' שנהגו רבים להקל לצוות לעכו"ם להדליק לצורך סעודה בפרט בסעודת חתונה או מילה ומשמע שבמקום צורך גדול מתיר שלכן אף שמן הראוי להחמיר ובגבולנו ביוראפ החמירו, מ"מ כיון שיש רבנותא שהתירו ונהגו כן בהרבה מקומות, אין לאסור מה שכבר נהגו להקל בהעמדת העלעקטרי בע"ש ע"י מורה שעות שיכבה וגם שידליק בשבת להזמן שהעמידו, וגם ממילא ליכא זילותא לשבת בזה וליכא טעם האחרון לאסור כיון שהיו מקומות שנהגו בזה אדרבה למצות כבוד סעודת שבת, ונשאר רק טעם הראשון שיש ג"כ לסמוך להתיר, אבל הבו דלא לוסיף עלה להתיר גם לבשול ומלאכות אחרות ויש לאסור. זקנד אוהבד, בלו"נ, משה פיינשטיין.

שאלות ותשובות

סימן י"ט.

כ"ה ט"ק יתרו תס"ו ל"ק ויבקרוע ע"כ מוין י"ט.

החיים והשלום לכבוד ירדתי הנכבד הרב הגדול בתורה עמוד היראה קש"ת מהר משה וויסקאפף נ"י יושב ודורש טוב לעמו בק"ק מארזו יע"א.

שאלת חכם חצי תשובה אשר כתב לי בענותותו באה לירי בעתה ולא אחישה להשיב כי בדברים כאלה אשר ידועים להלכה וקשים למעשה צריכים אנו לדקדק יותר ומחויבים אנו להביט עוד יותר על כל הצדדים כי מצד אחד אין אנו רשאים לאסור את המתיר ואין לנו רשות לגזור נזירות חדשות כי מי יודע אם לא יהיו מרים באחריתם ומצד השני אנהגו מחויבים לעמוד על הפרק ולשמור ולגזור שלא יכשלו העם ח"ו ע"י שמתירים להם דברים הרומים בעיני אחרים שהם אסורים ולא יבינו שהם דברים מרבים שונים. ועתה חשבתי דרכי ואשיבה כד ר' הטובה עלי.

הנה באמת יש לנו טעמים נכונים להתיר הדבר כי גם הנאון חתם סופר ז"ל בלקוטי תשובותיו סימן צ"ז שכתב שיש צד איסור דאורייתא לנסוע בשבת ע"י מסילת הברזל הוכיח שם שאין בנין האיסור רק על יסוד איסור תחומין דאף אם אמרינן שאין תחומין למעלה ממו"ד הרי הדבר דומה למקום שיש בו ר' על ד' ברחבו ובוה יש תחומין אפילו למעלה ממו"ד וכיון שבו"ב מיל תחומין דאורייתא לרמב"ם וכי הרי איסור נמור הוא ע"ש ברבריו ובנידון דין שמסילת הברזל הולכת וסובבת את העיר ואינה יוצאת עכשיו מן התחום הרי נפל בנידון דין כל היסוד אשר בנה עליו הנאון בעל ח"ס ז"ל וגם אם יאריכו את מותריה ויוציאו את המסילה מהעיר וחוצה לדעתו אין שום בית מיוחד לתחומין דהרי כל הדרכים העולכים מתחת לארץ במבואות נבדלים בפנים יותר ממו"ד ולא מטעם שאינם דרכים כדרכי דגלי מדבר כמו שאמרו במעם למעלה ממו"ד אלא משום דכל מקום שהולכים הדרכים הם מוקפים מחומות ארמה והרי כל השטח ממוקם שיוצאים עד המקום שחזרים ונכנסים הוא כמו מקום אחד ועיר אחת שאין לה תחומין ולא עוד אלא שאפילו איסור הוצאה ליבא דהרי הכל מוקף חומה שהרי החומות למטה מן הארץ לא תגרענה מן החומות למעלה ממו"ד מפחים כמו שאמרו בנומא עמוקה ממו"ד ובעיר שהקיפוה גדר וכדושה. ומן הסתם גם הבית שממנו תצאנה המסילות ואילו תחזרנה הכל מוקף מחומות וגדרים כמובן וכיון שלא נעשה מלאכת ההפלגה בשביל ישראל אין כאן איסור. ואילו היה הדור הזה כדורות שלפנינו דור דעה שהיראים יבינו לחלק בין דבר לדבר ולדמות כענין בודאי הייתי אומר אין אנו רשאים להחמיר יותר אפילו כעוקף של יו"ד משה שהחמירו חכמינו ז"ל. אמנם בימינו אלה יש לחוש לשתי קצות העם כי אותם שאינם מרדקים במצות בלב שלם יוללו בדברים האלה

אם יתירו להם פה גם במקומות שהם איסורים נמורים וגם היראים החרדים אל רבר ר' לא יבינו טעם ההיתר ולא יבחינו בין המסילות השונות ואם יתירו להם האחת יהיו כולן בעיניהם כמותרות. ומתחילה הייתי אומר כעין דברי הרמב"ן בפ' אמור דכל אלו שאסרו החכמים משום שבות היינו משום דשבתון של שבת נהרס על ידן. אבל ברדתי את אשר כתב המ"ו ליישב כענין תחומין במסילת הברזל את הקשיא אמאי לא נאסר לשתות יין שרוף או שכר עם אינו ישראל רהרי הטעם של יין הוא לדין רק משום בנותיהם וחשש זה שייך בכל המשקין ולא ביין בלבד והשיב המ"ו כיון דחכמינו ז"ל לא אסרו רק יין אגן לא נוכל לאסור את אחרים אף אם הטעם שייך אצלם כמו גבי יין. ואף שיש לחלק דהתם היו בימי החכמים גם משקים אחרים והם לא אסרו רק את היין אגן לא אסרינן משא"כ הנך מסילות הברזל דבר חדש הן וא"כ י"ל אלו היו בימי החכמים היו אוסרין אותן אבל מ"ם מי יאמר עכשיו שהוא גדול שהדור ישמע לדבריו אם יקום ויגיד נזירה חדשה אשר לא נזרה הראשונים.

אמנם אף אם אין איסור בגוף הרבר מ"ם קשה להאמין שאותם האנשים אשר יחכו להיתר לנסוע על מסילת הברזל הזאת בשבת ידקדקו באיסור הוצאה ומלשול ולקחת ביללעם. ובעו"ה ראה ראינו כי רבים פרקו עול איסורים האלה מעליהם ועוברים עליהם בצנעה ובפרהסיא ורבים מן העם אשר חרלו עד כה לעבור עליהם יבאו ח"ו לכמה עבירות ע"י שיתירו להם לנסוע בשבת ויען שהאמת היא חתמו של הקב"ה גם בענין זה טוב ונחון להגיד האמת והוא שבעיקר הרבר אין יסוד לאוסרו אבל מהמת שיוכלו לבא לירי מכשולים על ידו יחזיקו היראים מן הכיעור ומן הדומה לו וינהגו בו איסור וד' יזכנו לזכות את הרבים ויתן לכבוד מעלת ירדתי נ"י כח לעשות חיל למופת כל ישראל כאשר עם לבבו המהור. דברי מוקירו ומכברו

מדרכי הלוי הורוויץ חופ"ק הג"ל יע"א.

סימן כ'.

נע"ס ד' לך תרמ"ח ל"ק.

ברכת ד' תעלה לראש אדם המעלה ה"ה כבוד ירד נפשי היקר והגעלה הרב המאה"ג חריף ובקי משנתו קב ונקי המפורסם לשם ולתהלה החכם הכולל ע"ה פה"ח כש"ת מו"ה מרדכי הורוויץ נ"י אב"ד בפראנקפורט יע"א.

למען הראות לכבודו נ"י את אהבת נעורים. אכתוב לו איזה חרשי דברי תורה. והנה הג"י במ"ם ב"ם ר' כ"ד כתב להקשות לר"י דאמר אשר משום